

Türk Çoban Köpeği Kangalın Davranış Özelliklerine Genel Bir Bakış

Gökhan DURUKAN*

İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Lisans Öğrencisi, 2011

1988 yılında 331 numara ile FCI'a kaydı yapılan Kangal köpeğinin davranışı ile ilgili standartlar federasyon tarafından; agresyonsuz, cesur, kararlı, sadık, bağımsız, çok zeki, gururlu ve kendinden emin, sahibine itaatkar ve sadık, yabancılara karşı kuşkuyla yakalaşan bir ırk olarak belirlenmiştir.

1995 yılında AKC (American Kennel Club)'e kaydı yapılan ve 1998'de görev köpeği – sürü koruma köpeği- sınıfına alınmış olan kangal köpeğinin davranış özellikleri AKC tarafından şu şekilde belirlenmiştir: Dikkatli ve zeki, sakin, sadık, itaatkar, iç güdüsel olarak koruyucu, yüksek oranda teritoryal, cesur ve adaptasyon kabiliyeti yüksek.

Yaklaşık 40 yıldır Kangallar üzerine çalışan KDCA (Amerikan Kangal Kulübü) üyesi D.D. Nelson, kangal köpeğinin özelliklerinin tipik sürü koruma köpeği özelliklerini kapsayan yerli yersiz agresyondan sergilemeksizin cesur, kararlı, bağımsız, dayanıklı, sakin, sadık, uyanık, kolay eğitilebilir olarak ortaya koymuştur.

Burada sürü koruma köpeklerinin (Guarding Dog) özelliklerine değinmemiz gerekicektir. Sürü koruma köpekleri genellikle sürüyü gütme eğilimi olmayan, çobandan bağımsız hareket etmeyi tercih eden, sürüye karşı havlama, kovalama, ısırma gibi rahatsız edici hareketlerden kaçınan köpeklerdir. Sürünün yakın ve uzak emniyetini sağlamakla yükümlüdürler. Bu görev için genellikle çobanın varlığına veya sözlü yönlendirmesine ihtiyaç duymazlar. Sahiplerine karşı bağlı, duygusal ve merhametli, buna karşın kordduğu ailenin ve sürünün düşmanlarına karşı son derece acımasızdırlar. Bağımsız hareket etme eğilimlerinden dolayı eğitime yatkınlıkları azdır.

Sonuç olarak dünya genelinde yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar incelendiğinde çoban köpeklerinin özellikleri koruma, cesaret, atiklik, zeka, dikkatlilik, güçlü ve dayanıklılık sürüdeki hayvanlara zarar vermemek olduğu ortaya çıkmıştır.

Kangallar üzerinde yapılan çalışmalarda da görüldüğü üzere çoban köpeklerinde olması gereken özelliklerin Kangal ırkında mevcut olduğu açıkça görülebilir.

Colie'nin AKC standartlarını göz önüne alarak yaptığı puanlama çalışması aşağıdaki gibidir.

Özellik	Puan
Hareketlilik	1
Sevecenlik	3
Bekçilik	5
Koruyuculuk	5
Eğitilebilirlik	3
Yabancılara dostluk	1
Diğer köpeklere dostluk	1
Diğer hayvanlara dostluk	3

Yapılan araştırmalar Kangal Irkı köpeklerin doğal yaşam ortamlarından yapılmadığından dolayı bazı özelliklerin puanlama olarak bizi şaşırtması olağandır. Ülkemizde Prof.Dr.Tamer DODURKA tarafından yapılmış olan bir çalışmada aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Özellik	Puan
Hareketlilik	5
Sevecenlik	5
Bekçilik	4
Koruma	5
Kendine güven	5
Koku alma yeteneği	4
Çocuklara dostluk	5
Yabancılara dostluk	2
Diğer köpeklere dostluk	1
Diğer hayvanlara dostluk	1

İki çalışma arasında bazı özelliklerin puanlamasında farklılıklar olduğu gözümüze çarpmaktadır. Bu farklılıkların oluşmasındaki en büyük etkenin yapılan bir çok çalışmanın Kangalları kendi doğal ortamları dışında gözlemlenmesi olarak düşünülmelidir. Çünkü kangal köpekleri doğaları gereği sürülerini kurtlara karşı korumak amacıyla doğaya adapte olmuş bir çoban köpeği ırkıdır. Kurtların doğal yaşamları izlendiğinde, avlanmaları gece avlarının ve insanların dinlenmeye geçtiği gecenin geç vakitlerine denk geldiği bilinmektedir. Bundan dolayı gündüz yapılan çalışmalar kangalların daha pasif olduğu, genellikle dinlendiği anlara denk geldiği ve bazı özelliklerinin bundan – hareketlilik – yurt dışı çalışmalarından düşük puanlanması bu şekilde açıklanabilir.

Ülkemizde yapılan çalışmalardan aldığımız bilgilere göre Kangal köpeklerinde en çok şikayet edilen davranış özellikleri ise;

- *Beraber yaşadığı diğer köpeklere karşı liderlik iddiası*
- *Diğer hayvanlara karşı agresyon*
- *İnsanların üstüne çıkma*
- *Ani seslerden korkma*
- *Köpeklere agresyon*

Fakat buradaki davranışlar sürü koruma köpeklerinin doğaları gereği olması gereken davranışlar ve anormal davranış olarak nitelendirmek gururumuz kangal köpeğine karşı haksızlık olur.

Bir Sürü Koruma Köpeği Olarak Kangalın Davranışları

Sürü koruma görevi kangallarda içgüdüsel olarak var olan bir davranış biçimidir. Bu içgüdüsel özellik kangalları kusursuz kılmaktadır. Kangallar görevlerini genellikle çobanlardan bağımsız olarak yaparlar. Bir çoban köpeği sürüsünden en az bir dişi kangal bulunması gereklidir, dişi köpeklerin annelik içgüdüsel gereği koruma özelliği daha gelişmiştir.

Kangallar sürü otlamaya çıktığında genellikle sürüyü rahatça görebilecekleri yüksek bir tepeye çıkarlar ve yere yatarlar(**sakinlik** özelliği), konumlarını rüzgara göre belirleme özellikleri vardır. Sürüde herhangi bir olağan dışı hareketlenme olduğunda yerlerinden çok hızlı kalkarak sürüyü korkutan ve tehdit eden avcı hayvana ya da yabancıya hızla sürüden uzaklaştırıp kovalarlar(**Hızlı, çevik ve cesaretli** özelliği). Gündüzleri bu kovalama ısrarla sürerken geceleri gündüz olduğu kadar ısrarcı davranılmaz ve sürülerinin yanına dönerler çünkü öncelikli olan kurdu yakalamak ya da öldürüp kendini ispatlamak değil sürüyü korumaktır. Bu davranışı kangalların özgüveninden gelmektedir(**özgüvenli** olması).

Gün ışığına kadar sürünün etrafında ve belli noktalarda durarak sürüyü güven içinde tutmakla görevli kangal köpeği sürü çoban uyurken hareket etse dahi sürüyle birlikte hareket edip, koruma alanını sürüye göre belirler.

Ayrıca kangallar sürüye yaklaşan yabancı her canlıya karşı sürüyü büyük bir sadakar ve cesaretle korurlar. Bu canlı at, eşek ya da insan olabilir.

Kangalların İnsanlarla İlişkileri

Sorumlu olduğu bölge kangal için kutsal sayılabilir fakat sahibi yanındayken onu lider görmesinden dolayı yabancı kişiler sahibinin yanında komut gelmeden fazla tepki göstermez, hemen saldırıya geçmez ve sahibinin komutunu bekler(**itaatkar** ve **sabır** özelliği).

Kangal köpeğinin en önemli özelliklerinden biri merhametli ve dikkatli olmasıdır. Savunmasız ve zarar gelmeyeceğini anladığı kişilere karşı-kadınlar ve çocuklara- bir nevi merhametle uysal ve yumuşak davranır. Bütün bu özellikler genetik olsa da sosyalizasyonun da önemi vardır.

Bu yüzden yavrular büyürken onlara karşı disiplinli fakat şefkat ve sevgiyle yaklaşmalıyız.

Kaynaklar

- Köpek Psikolojisi – Prof.Dr.Tamer DODURKA
- <http://71kangal71.tr.gg/> - Kangal Üretim Çiftliği Kırıkkale